

te Belgrado, die mij mededeelde te zullen trachten om 5 K.G. zaad te verschaffen.

Eerst in Maart 1926 ontving ik door bemiddeling van den gezant, die inmiddels naar Athene was verplaatst eenige grammen zaad, dat in de kwekerijen van Texel werd uitgezaaid. Van deze zeer kleine hoeveelheid zijn een 10-tal planten, welke dit voorjaar dus het 3de groeijaar ingaan, verkregen.

In April 1927 ontving ik, eveneens door tusschenkomst van den gezant uit Athene, plm. 3 KG. zaad van leucodermis, dat afkomstig was van den Olympus, den Pindus en de Epirische bergen. Van dit zaad staan thans plm. 8000 planten op het zaaibed.

Het blijkt nu reeds, dat de leucodermis, ook in het nieuwe klimaat, zijn langzamen groei niet verloochent, want het was niet mogelijk om de zeer kleine 1-jarige plantjes, zonder groot verlies, in dit voorjaar te verspenen.

Tot voortzetting van de proef heb ik voor het a.s. voorjaar nog 2 KG. zaad van leucodermis besteld bij A. Grünwald te Wiener-Neustadt; het was de eerste maal dat ik dit zaad in een prijscourant aangegeven zag.

Utrecht, Januari 1928.

DE NACHTVORSTSCHADE OP DEN 11en MEI 1928 door B. Stoffel.

Niet dikwijls komt nachtvorst in zoo hevige mate voor als in Mei j.l. Op 11 Mei 's morgens 6 uur stond de thermometer op 27° Fahrenheit. Ongeveer 22 jaar geleden bevroren jonge plantsoenen eveneens in Mei op dezelfde wijze.

Half Juli hadden dit jaar 3- en 4-jarige Eur. zilverspar en grauwe douglas zich nog niet hersteld, deze maken niet voor een volgend voorjaar nieuwe topscheuten.

Groene douglas, fijnspar, *Abies grandis*, *Abies concolor*, hadden de vorstbeschadiging toen reeds vrijwel overwonnen. Beuk en eik begonnen zich langzaam te herstellen evenals *larix*. Berken, elzen en *Prunus serotina* hadden niets van de vorst geleden. Vooral deze *Prunus* blijkt een prachtige aanwinst als vullingsmateriaal in onze bosschen, temeer omdat deze als boom kan opgroeien en een goed soort meubelhout produceert, ook op onze schrale zandgronden.

Ik heb in de kwekerij *Abies alba* en *grandis* beide 4-jarig naast elkaar staan en het is opvallend hoe snel *A. grandis* zich van de nachtvorstbeschadiging heeft hersteld en hoe weinig onze Eur. zilverspar daartoe in staat is.

Het komt mij niet overbodig voor nog eens met nadruk te wijzen op de noodzakelijkheid voor boschbezitters om eigen kwekerij aan te leggen voor uitplanting in de bosschen waar gehakt en gedund wordt.

Zaaien en zaibedden vereischen veel vakkennis, maar wanneer men van vertrouwde firma's één, twee en drie-jarige planten koopt om deze op eigen terrein als kweekkerij te verspenen en later in het bosch uit te planten loopt men geen risico van doodgaan en men beschikt dan over plantmateriaal wanneer dit noodig is.

Wie veel plantgoed moet koopen voor boschaanleg zal ondervinden dat afgezien van de prijzen, het percentage niet doorgegroeide planten altijd groot is en dat dit voorkomen wordt door eigen kweekkerij.

Nu de richting in onze boschbouw steeds verder afwijkt van het eenzijdige grovedennenbosch en de aanplant van andere houtsoorten toeneemt, is de kweekkerij van jong plantsoen voor iedere beheerder van bosschen een dringende noodzakelijkheid.

HOE IK MIJN BOSCHBOUWKENNIS VERKREEG

door B. Stoffel.

In het jaar 1878 ging ik voor de eerste maal naar Finland en zag het natuurbosch waar nimmer door menschen geplant of gezaaid was. Ik was houthandelaar en met critischen blik bekeek ik de boomen om hun houtwaarde.

Een houthandelaar bepaalt de waarde van het hout van *Pinus silvestris* in hoofdzaak naar de hoeveelheid kernhout en het kernlooze grovedennenhout dat in ons land meestal groeit, komt als timmerhout niet in aanmerking.

Bij herhaalde bezoeken aan deze natuurbosschen had ik spoedig bemerkt dat op de meer vruchtbare gronden de kernhoutvorming het grootst was, maar dat ook op de schrale zandgronden *Pinus silvestris* voorkwam met kernhoutvorming die voor de betere gronden niets onderdeed.

Ik deed navraag naar de oorzaak van dit verschijnsel maar kon geen bevredigend antwoord krijgen en het heeft lang geduurd voor ik zelf een antwoord op die vraag geven kon.

Ik begreep wel dat niet uitsluitend de grondsoort den superieuren groei der boomen bepaalde, want ik had ook op schralen grondsoort de fijnspar in bijzonder gunstige ontwikkeling gezien. Ik leerde spoedig dat een groepsgewijze menging van naaldboomen zooals die in het natuurbosch voorkomt, waar bladeren van struikgewas den bodem bedekken en geen stilstaand water te zien is, den meest gunstigen toestand was.

In de holstaande bosschen zonder struiken waar boschbessen groeiden was de spintlaag van *Pinus silvestris* veel breeder, groeiden de fijnsparren onregelmatiger en kregen droge toppen.

Langzamerhand begreep ik dat de humusvorming, de